

Föranmäld Opcat-inspektion av Migrationsverket, förvaret i Flen, den 25 och 27 maj 2020

Inspektionens genomförande

På uppdrag av JO Per Lennerbrant genomförde föredraganden Lars Olsson den 25 och 27 maj 2020 en föranmäld inspektion av Migrationsverkets förvar i Flen. Vid inspektionen deltog även föredraganden Simon Törnvall (protokollförare). Totalt samtalade JO:s medarbetare med fyra intagna och fyra anställda i förvaret. För att minska risken för spridning av covid-19 genomfördes samtliga samtal via ljud- och bildöverföring.

Inspektionens syfte

Inspektionen är en del av JO:s verksamhet för att förebygga tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning av frihetsberövade personer, Opcat-verksamheten. Den 27 april 2020 beslutade JO Per Lennerbrant att i ett särskilt ärende utreda Migrationsverkets åtgärder med anledning av spridningen av covid-19 och konsekvenserna för intagna i myndighetens förvar (se JO:s dnr O 18-2020). Inspektionen genomfördes inom ramen för detta initiativärende.

Opcat är den engelska förkortningen av tilläggsprotokollet till FN:s tortyrkonvention (Optional Protocol to the Convention Against Torture). Länder som anslutit sig till protokollet har förbundit sig att inrätta ett nationellt besöksorgan som regelbundet besöker platser där personer kan hållas frihetsberövade. I Sverige har JO tilldelats detta uppdrag. Information om JO:s Opcat-verksamhet finns på JO:s webbplats.

Förvaret i Flen har tidigare inspekterats av JO:s Opcat-enhet den 7 och 8 mars 2016 (JO:s dnr 843-2016).

Uppgifter som kom fram vid inspektionen

Vid samtalen med intagna och personal tog JO:s medarbetare upp ett antal frågeställningar som har att göra med den pågående spridningen av covid-19, och vilken påverkan den har på situationen för de intagna i förvaret. Frågorna behandlade:

1. Migrationsverkets åtgärder för att hindra smittspridning
2. Information angående spridningen av covid-19
3. De intagnas tillgång till hälso- och sjukvård
4. De intagnas möjlighet till kontakt med omvärlden
5. De intagnas möjlighet till aktiviteter och sysselsättning
6. Personalens arbetssituation

I samband med inspektionen granskade JO:s medarbetare även vissa handlingar och tog del av olika händelserapporter om åtgärder som vidtagits med anledning av utbrottet av covid-19.

Om förvaret i Flen

Förvaret i Flen hade vid inspektionen 64 platser fördelade på fyra avdelningar. Inför inspektionen efterfrågade JO beläggningslistor från förvaret. Av dessa framgick att 45 personer var intagna i förvaret den 18 maj 2020, samtliga var män. Ingen intagen var satt i karantän.

Migrationsverkets avdelningschef för förvar fattade den 15 mars 2020 ett beslut om att tillfälligt stänga vissa platser i samtliga förvar med anledning av smittskyddsläget. Beslutet innebar att förvaret i Flen skulle ha 64 platser från den 3 april 2020 i stället för 80 platser. Antalet intagna har sedan den 17 mars 2020 minskat från 122 till 45 stycken.

Migrationsverkets åtgärder för att hindra smittspridning

I denna del tillfrågades intagna och personal om bl.a. vilka åtgärder som Migrationsverket har vidtagit för att hindra smittspridning och om de känner till hur personalen ska agera vid befarad smitta på förvaret.

I samband med att Migrationsverket upprättade en central stab med anledning av spridningen av covid-19, upprättade förvaret den 17 mars 2020 en motsvarande lokal stab. Syftet med den lokala staben är att samordna frågor och föreslå lösningar på problem som uppkommer med anledning av utbrottet av covid-19 samt att i efterhand utvärdera vidtagna åtgärder.

Intagna som uppvisar symtom på covid-19 eller som konstaterats ha sjukdomen placeras på en särskild karantänavdelning (förvarets avdelning 3).

Karantänavdelningen ligger i en separat byggnad på förvarets område. En särskild buss används för att köra dit intagna från förvarets andra avdelningar. Vid tiden för inspektionen hade sammanlagt 13 intagna varit placerade på avdelningen. Som mest hade fyra intagna vistats där samtidigt. Om en intagen är symptomfri i 48 timmar flyttas han tillbaka till den avdelning han kom ifrån.

Karantänavdelningen har sex bostadsrum som i normalläget kan hysa fyra intagna vardera. Det finns fyra duschar och fyra toaletter på avdelningen. Matsalen har möblerats om för att intagna ska kunna hålla fysisk distans till varandra. De intagna som hittills varit placerade på avdelningen har fått egna bostadsrum och blivit anvisade egna toaletter och duschrum. De har även egen

dator och plats vid matbordet för att minska risken för smittspridning. I samtal som JO:s medarbetare hade med intagna kom det fram att de använde varandras toaletter, duschrum, datorer och matplatser. Enligt både intagna och personalen är det i praktiken svårt att hålla tillräcklig fysisk distans till varandra för att hindra smittspridning. Flera intagna uppgav att personalen inte hade särskilt mycket kontakt med dem.

Vid behov kan karantänavdelningens två besöksrum användas för placering av ytterligare två intagna. Rummen saknar dusch. En intagen som placeras i ett besöksrum behöver därför tas in på avdelningen bland andra intagna för att duscha. Det finns ytterligare sex besöksrum i förvarets övriga avdelningar som kan användas om det finns behov av att placera fler intagna i karantän. Om en intagen konstateras smittad av covid-19 placeras han i ett rum för avskiljande som finns på karantänavdelningen. Rummet har egen toalett och dusch samt en separat rastgård.

Migrationsverket fattar inte något beslut om att en intagen ska flyttas till karantänavdelningen eftersom en placering där inte utgör något avskiljande eller innebär några begränsningar i den intagnes rättigheter. De intagna på karantänavdelningen erbjuds samma möjligheter som de intagna på förvarets övriga avdelningar. Om en intagen konstaterats smittad med covid-19 och därmed behöver placeras i rummet för avskiljande ska det fattas ett beslut om avskiljande eftersom hans rörlighet inskränks. Ingen intagen hade fram till tidpunkten för inspektionen konstaterats smittad med covid-19.

I samtalen uppgav personalen att de intagna på karantänavdelningen klarat av att hålla fysisk distans till varandra, dels för att de varit angelägna om att inte utsätta varandra för smittorisk, dels för att de inte varit fler än fyra intagna som vistats där samtidigt.

Migrationsverket har utökat städtillfällena på avdelningen till två gånger per dag. De intagna håller sig på sina rum när det kommer extern personal för att städa. Personal torkar regelbundet av ytskikt och dörrhandtag med sprit. De intagna städar sina rum själva.

Enligt personalen är en av fördelarna med att flytta intagna som uppvisar symtom på covid-19 till karantänavdelningen att det blir betydligt lugnare på de andra avdelningarna. Intagna som får stanna kvar på de andra avdelningarna är inte lika oroliga för att bli smittade om de med sjukdomssymtom flyttas.

I samtal med personal och intagna kom det fram att de intagna numera serveras mat i portionsförpackade matlådor.

Personalen uppgav i samtalen med JO:s medarbetare att den skyddsutrustning som de kan använda är plasthandskar, visir och handsprit. Ledningen för förvaret har gått ut med information till personalen om att inte använda skyddshandskar ständigt, eftersom det kan verka stigmatiserande för de intagna.

I samtal kom det fram att vissa i personalen är av uppfattningen att det är upp till dem som enskilda medarbetare att avgöra om skyddsutrustning ska användas eller inte. Det kom även fram uppgifter om att det finns personal som väljer att inte använda t.ex. visir när intagna som uppvisar symtom på covid-19 transporteras från andra avdelningar till karantänavdelningen. I samtal med personal som tjänstgjort på karantänavdelningen kom det fram att vissa av dem upplevde det orimligt att använda full skyddsutrustning vid kontakter med en intagen under den förhållandevis långa tid det tar innan han är symtomfri. I de samtal som JO:s medarbetare hade med intagna kom det fram att den enda skyddsutrustningen som personalen använder är plasthandskar och det sker i samband med utdelning av matlådor.

Enligt personalen har Migrationsverket skickat mail med länkar till filmer som visar hur skyddsutrustningen ska användas. Skyddsutrustningen på filmerna är däremot inte densamma som finns på plats i förvaret. I samtal med JO:s medarbetare uppgav en i personalen att det från smittskyddssynpunkt generellt skulle vara till bättre hjälp att ha ordentlig skyddsutrustning än att som nu försöka hålla fysisk distans.

Förvaret har generellt brist på skyddsmaterial, särskilt överdragskläder. De beställningar som förvaret gjort har inte levererats eftersom sjukvårdens leveranser är prioriterade. Förvarsavdelningens kansli har en samordnande funktion för att skaffa fram skyddsutrustning. Personal från förvaret hade strax efter utbrottet av covid-19 köpt visir på ett byggvaruhus. Munskydd och skyddsrockar som levererats har varit av varierande kvalitet och ibland med oklar skyddsklass.

De intagna har inte tillgång till någon särskild skyddsutrustning.

Information angående spridningen av covid-19

I denna del tillfrågades intagna och personal om bl.a. vilken information som de fått om spridningen av covid-19.

Förvarets ledning och den lokala staben får regelbunden information från Förvarsavdelningens kansli. Informationen handlar till stor del om skyddsutrustning,

Den lokala stabschefen har sedan utbrottet av covid-19 regelbundet skickat lägesbeskrivningar per e-post till personalen. Tills nyligen skickades lägesbeskrivningarna varje dag, men nu skickas de istället två till tre gånger i veckan. Dokumenten innehåller länkar till annan relevant information om covid-19, t.ex. på Region Sörmlands webbplats. Personalen har tillgång till ytterligare ett elektroniskt dokument med en sammanställning av frågor och svar om covid-19. Dokumentet uppdateras löpande och behandlar bl.a. frågor om smittspridning/smittreducering, skyddsutrustning, personal och vad som gäller i fråga om karantänavdelningen. Personalen på karantänavdelningen får även information från deras närmaste chef såväl muntligen som skriftligen.

I samtal med personal kom det fram att Förvarsavdelningen har tagit fram information om covid-19 på tio olika språk till de intagna. Informationen har satts upp på anslagstavlor inne på avdelningarna och delats ut till de intagna. Om det är någon intagen som inte förstår informationen kan en telefontolk anlitas. Det förekommer även att informationen ges muntligt av personal som talar samma språk som den intagne. Vidare kom det fram att intagna hade fått hjälpa till att tolka i samband med att personalen lämnade information om att besök inte längre var tillåtna.

I samtal med intagna kom det fram att en av dem inte fått information om covid-19 överhuvudtaget. En annan intagen hade fått muntlig information och ytterligare en hade fått skriftlig sådan. De båda intagna som hade fått information uppgav att den till större del handlade om hur man tvättar händerna och sköter sin hygien.

Enligt personalen får en intagen på karantänavdelningen muntlig och skriftlig information om hur det fungerar där när han kommer till avdelningen. De intagna informeras bl.a. om att de ska hålla avstånd till varandra. Vidare får de information om att det i fråga om hälso- och sjukvård är egenvård som gäller.

De intagnas tillgång till hälso- och sjukvård

I denna del tillfrågades intagna och personal om spridningen av covid-19 påverkat de intagnas tillgång till hälso- och sjukvård.

Personalen uppgav att Migrationsverket inte har något hälso- och sjukvårdsansvar för de intagna utan att huvudprincipen är att det är egenvård som gäller för dem. Det finns två sjuksköterskor från region Sörmlands asyl- och migranthälsa på plats i förvaret under vardagar. Personal i förvaret uppgav att man inledningsvis befarade att regionen skulle ta sjuksköterskorna i anspråk för andra arbetsuppgifter i samband med utbrottet av covid-19. Så blev inte fallet och de har oförändrat kunnat fortsätta med verksamheten de bedriver i förvaret. De intagna uppgav i samtal med JO:s medarbetare att det är svårt att få kontakt med sjuksköterskorna.

En intagen får som regel komma direkt till en avdelning efter att ha blivit inskriven. Den som uppvisat symtom på covid-19 under transporten – eller som förvaret annars fått särskild information om – genomgår screening av en sjuksköterska. Om en intagen uppvisar symtom på covid-19 tas han direkt till karantänavdelningen.

Vid ankomstsamtalet i samband med inskrivning får den förvarstagne frågor om sin hälsa och har då möjlighet att berätta om han tillhör någon av riskgrupperna i fråga om covid-19. Personalen får även information från sjuksköterskan om det visar sig att de i samtal med en intagen fått veta att han hör till en riskgrupp. Eftersom det numera är låg beläggning i förvaret är det inga problem med att ge en intagen som tillhör en riskgrupp ett eget rum. Det vidtas inte några andra särskilda åtgärder för intagna i riskgrupp.

I samtalen uppgav personal att förvaret vid några tillfällen har kontaktat smittskyddet i Region Sörmland för rådgivning. Enligt personalen visade smittskyddet inte någon förståelse för de förhållanden som råder i förvaret eller den särskilda situation som de intagna befinner sig i. Personalen uppgav vidare att sjukvården inledningsvis inte genomförde någon provtagning alls av intagna i syfte att ta reda på om de var smittade av covid-19, men att sådan provtagning numera kan genomföras. Hittills har en intagen blivit provtagen. Provtagningen sköttes av sjukvårdspersonal i en s.k. singelambulans som kom till förvaret för ändamålet. Ytterligare en intagen har fått lämna prov, men det var under tiden han förvarades i en av Polismyndighetens arrester. Personalen förde i samtalen fram att det vore bra om fler intagna kan testas.

Det har hänt att intagna transporterats till vårdcentralen för sjukvård. Det har då varit fråga om vårdbehov som inte är relaterade till covid-19. Transporterna har ombesörjts av antingen Kriminalvårdens nationella transportenhet (NTE) eller av förvarets personal.

I samtal med intagna kom det fram att deras största farhåga i fråga om smittorisk är att bli smittade av personal eller av en intagen som nyligen tagits in i förvaret.

De intagnas möjlighet till kontakt med omvärlden

I denna del tillfrågades intagna och personal om spridningen av covid-19 påverkat bl.a. de intagnas möjlighet att hålla kontakt med anhöriga.

Personalen uppgav i samtalen med JO:s medarbetare att de intagna har tillgång till datorer med internetuppkoppling under dygnets alla timmar. Datorerna saknar kamerafunktion men går att använda för att hålla kontakten med anhöriga genom t.ex. samtal och meddelanden på sociala medier. De intagna kan få hämta ut sina privata telefoner med kamerafunktion för att hålla kontakten med sina anhöriga. Sådana samtal sker i ett av förvarets besöksrum.

Det kom i samtalen fram att Migrationsverket håller på att utveckla de intagnas möjligheter till virtuella besök. Det är tänkt att varje avdelning i förvaret ska ha en surfplatta med en kamerafunktion som de intagna ska kunna använda för videosamtal i något av besöksrummen. Förvarets avdelningar har kommit olika långt med implementeringen av denna möjlighet.

Enligt personalen förekommer det att utomstående kommer till förvaret för att lämna tillhörigheter till en intagen. Det har inte uppstått några problem när personalen förklarat för besökaren att det råder besöksstopp. Förvaret har inte fattat några beslut om att neka besök.

Vidare uppgav personalen att det numera endast är de intagnas juridiska ombud som besöker dem, men att de numera sker mer sällan.

De intagnas möjlighet till aktiviteter och sysselsättning

I denna del tillfrågades intagna och personal om spridningen av covid-19 påverkat bl.a. de intagnas möjlighet till dagliga aktiviteter.

Personalen uppgav att de vanligtvis har rätt så omfattande kontakter med de intagna och bl.a. genomför aktiviteter tillsammans med dem. På grund av covid-19 är kontakterna dem emellan numera begränsade. Personalen på karantänavdelningen har uppmanats att försöka genomföra aktiviteter som kan utföras med upprätthållande av fysisk distans. De intagna har tillgång till TV dygnet runt. Många intagna väljer att sova om dagarna.

Personalen uppgav vidare att de intagna har goda möjligheter att få komma utomhus. Samtliga avdelningar har fördubblat tiden för utomhusvistelse till två timmar dagligen. Normalt finns det tillräckligt med personal för att hålla rastgården öppen i upp till sju timmar om dagen.

Personalens arbetssituation

I denna del tillfrågades personal om spridningen av covid-19 påverkat deras arbetssituation.

Fram till inspektionens inledning den 25 maj var det sammanlagt tre i personalen som hade bekräftats smittade av covid-19. I början av utbrottet var det många i personalen som var sjukskrivna, tidvis uppemot 30 anställda. Under den senaste veckan har sjukskrivningarna närmast sig normala nivåer med ca. 10–12 personer frånvarande.

Förvaret har inte så många intagna och antalet nyintagna är få. Arbetet med att verkställa de intagnas avvisnings- eller utvisningsbeslut har avstannat på grund av de reserestriktioner som införts med anledning av pandemin. Det är därför ett personalöverskott i förhållande till antalet intagna. Personalen hinner nu ägna sig åt att uppdatera bl.a. rutiner och annan information så att verksamheten kan fungera bättre när beläggningen så småningom ökar. En personal uppgav i samtal med JO:s medarbetare att det goda personalläget innebär att de nu kan koncentrera sig på att göra tillvaron dräglig för de förvarstagna. Förvarsledningen passar även på att genomföra utbildningsinsatser för personalen.

Övriga uppgifter

I de samtal som fördes med personal och intagna kom det fram uppgifter om att flera intagna hungerstrejkade under en period i mitten av april. Enligt de intagna var strejken en protest mot att de hålls i förvar på obestämd tid och utan besked om när deras beslut om avvisning- eller utvisningsbeslut kan verkställas. Hungerstrejken inleddes i samband med att de intagna nåddes av information om att en intagen i förvaret i Märsta hade avlidit i sjukdomen covid-19.

Vid samtalen med personalen kom det även fram uppgifter om att avdelning 1 och karantänavdelningen ska stängas för renovering under sommaren. Det är

oklart var intagna som uppvisar symtom eller som är smittade med covid-19 framöver ska placeras för att minimera smittspridning. Om någon enskilda intagen uppvisar symtom på eller är smittad med covid-19 finns det en möjlighet att placera denne i ett rum för avskiljande. Om det blir fråga om ett större antal intagna är det ännu inte bestämt hur de ska placeras i förvaret.

Inspektionen avslutades.

Protokollförare vid inspektionen var Simon Törnvall.

Justeras 2020-06- 11

Lars Olsson

Jag har tagit del av protokollet. De uppgifter som redovisas i protokollet kommer att läggas till grund för de frågeställningar jag har för avsikt att ta upp med ledningen för Migrationsverket vid ett avslutande dialogmöte.

2020-06-11

Per Lennerbrant